

is overtuigd, dat een groot deel van hen nooit aan tuberculose geleden heeft en noodeloos een sanatoriumplaats bezet heeft gehouden.

H. PRELL. *Ueber das Auftreten und die Beseitigung von den Diphtheriebakterien färberisch ähnlichen Sporenbildern auf Serumnährböden.*

GAUGELE. *Die Verschiebung des Fersenbeinstückes beim PIROGOFF-stumpf.* — GAUGELE vond op den duur bijna geregeld een calcaneusafwijking naar binnen en beveelt daarom aan het been een weinig schuin door te zagen, zoodat de buitenkant van het calcaneusstuk wat hooger komt dan de binnenkant.

J. WENDT. *Zur Therapie der Placenta praevia.*

M. PFAUNDLER. *Die Kontagiosität der kongenitalen Lues.* — Opmerkingen bij het artikel van WERTHER.

H. LAUFER. *Behandlung der Pneumonie mit Salizyl und Antipyrin.* — Aanbeveling der behandeling volgens FRANKE.

H. FISCHER. *Porzellan als Ersatz für Hartgummi.* — Aanbevolen voor pessaria.

GAUSS. *Nachruf auf B. KRÖNIG.*

La Presse Médicale 1918, No. 3.

J. DENIS. *Le rétrécissement mitral dans l'armée.* — DENIS vestigt de aandacht op de in het leger veel waargenomen zuivere mitralisstenose en haar dikwijls moeilijke herkenning. Zij uit zich veelal in verschijnselen van de zijde der longen, luchtpijp, spijsvertering enz., en gaat vaak door voor beginnende tuberculose.

R. GRÉGOIRE et H. MONDOR. *La suture des plaies de guerre.* — Zooveel mogelijk snijde men alle getroffen weefsel weg en passe primaire wondsluiting toe.

M. MIGNON. *Technique spéciale pour injections trachéales sans éclairage.*

P. SMIT.

Rivista critica di clinica medica, 1917, No. 52.

Inhoudsopgave van den jaargang 1917.

Rivista critica di clinica medica, 1918, No. 1.

FERRUICIO SCHUPFER. *Sopra un caso di paralisi periferica del facciale e dell'acustico di sinistra con emiplegia omolaterale.* — Wordt vervolgd.

WOLFFENSBERGER.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Het Oranje-Kruis-boekje. Handleiding tot het verleen van eerste hulp bij ongelukken. Samengesteld in opdracht en onder toezicht van den Kon. Nat. Bond voor Reddingwezen en Eerste Hulp bij Ongelukken „Het Oranje-Kruis”. Derde druk. Gouda, G. B. VAN GOOR ZONEN, 1917. Prijs f 0.65.

Met genoegen zag ik, dat een nieuwe druk van dit praktisch boekje noodig was; te meer, omdat mij bleek, dat het weer beter dan te voren werd, zonder dat de geringe uitbreiding de beknoptheid van het geheel schaadt.

Gaarne had ik gezien, dat met nog een paar opmerkingen van collega VAN EDEN, naar aanleiding van den tweeden druk, rekening gehouden was; nl. die omtrent bevochtigen der ingeademde lucht in den neus, het regelen der bewegingen bij de uitvoering der kunstmatige ademhaling naar de eigene, en ook de verbetering der plaatjes, die nu als fig. 90 tot 93 zijn opgenomen en werkelijk een minder praktische wijze van vastgrijpen der handen aangeven; fig. 90 is nu nog meer misplaatst, omdat de tekst verbeterd werd, en de plaat deze dus onjuist weergeeft.

Aan VAN EDEN's opmerking omtrent de antiseptische wondbehandeling is eenigszins tegemoetgekomen door het cursief drukken

der zinsnede omtrent waarschijnlijk geruimen tijd uitblijvende geneeskundige hulp (bldz. 83). Toch zou ik veel meer er voor voelen, te volstaan met een mededeeling, dat de antiseptische wondbehandeling niet tot de eerste hulp bij ongelukken behoort, en aan den geneesheer moet worden overgelaten, daar deze door leeken (ook door het ontbreken van veel, wat daarvoor noodig is) nooit voldoende nauwkeurig wordt uitgevoerd, en allicht meer kwaad dan goed hierbij gedaan wordt. Mijn ervaring met Indische ziekenverplegers leerde mij, dat deze, zoodra zij er iets meer van wisten, steeds geneigd waren in deze te veel te doen; omdat een poging tot antiseptische wondbehandeling belangwekkender is, en op den gewonde meer indruk maakt.

Op bldz. 9 las ik weer den door VAN EDEN terecht gewraakten term: „gewrichtsslijm”; elders ontmoette ik daarvoor het woord „lidwater”; mooi is het niet, doch beter dan „slijm”; overigens zouden ook alleen de woorden „het gewrichtsslijm” weggelaten kunnen worden.

Dat met de overige opmerkingen van VAN EDEN rekening gehouden werd, heeft mede bijgedragen tot de verbetering van het werkje.

Behalve verschillende kleine redactiewijzigingen, is als een aanmerkelijke aanwinst te noemen, de vervanging van eenige platen door reproducties van teekeningen en verkleiningen der wandplaten van dr. J. A. J. BARGE en enkele verbeterde of nieuwe teekeningen van den heer W. K. DE BRUIJN. Een juistere afbeelding van de wijze van het naar voren brengen der onderkaak is in fig. 19 gegeven. De fig. 37 had ik daarentegen gaarne met haar beschrijving zien vervallen; de druk door leeken bij deze wijze van omkeeren van het bovenooglid uitgeoefend, kan bij vreemde lichamen in het oog zeer gevaarlijk zijn, zelfs tot perforatie leiden.

Bij den bloedsomloop werden voor het eerst de spiervezels in de slagaderwanden en haar werking vermeld, en een paar groote aders nader beschreven, wier verwonding levensgevaarlijk kan zijn. Op bldz. 39 werd de korte beschrijving der verschijnselen van den dood nu terecht geplaatst vóór die toestanden, die voor een leek daaraan doen denken en er van onderscheiden moeten worden. De samentrekking der behandeling van bezwijming en schok op bldz. 42 is eveneens een goede verbetering. Gewenscht ware nog op bldz. 45 de regels: „tenzij een der later te vermelden redenen aanwezig is, waarom dit niet gebeuren kan”, cursief te laten drukken, om meer de aandacht op het gevaar van drinken in sommige dezer toestanden te vestigen.

Bij de kunstmatige ademhaling zou ik het nuttig achten, om, overeenkomstig de voorschriften der Maatschappij tot Redding van Drenkelingen, vooraf een korte toepassing van de methode van LABORDE te onderwijzen. Het groote voordeel daarvan is, dat dan tevens de redder herinnerd wordt aan mondreiniging en tongbevestiging; terwijl de rapporten der bovengenoemde maatschappij mij weer bewezen, dat in $\frac{3}{4}$ der gevallen, ook bij overigens goed onderrichten, deze gewichtige maatregelen vergeten worden, om terstond tot de door SILVESTER voorgeschreven armbewegingen

over te gaan. Het weglaten der methode van HOWARD zag ik met vreugde.

Op bldz. 95, 2de alinea van onder, wordt wel herinnerd, dat een omsnoerend verband bij slagaderlijke bloedingen niet langer dan 4 uur mag blijven zitten; een aanwijzing, wat gebeuren moet, indien vóór dien tijd geen geneeskundige behandeling te krijgen is, acht ik hier meer noodig, dan bijv. het antiseptisch verband. Op bldz. 102 werd terecht bij bloedbraken herinnerd aan het uitbraken van ingeslikt bloed. Een gevaarlijke raad, die m. i. weggelaten moet worden, is op bldz. 111: „Een lichte poging om het gebroken been te strekken, enz.". Leeken hebben vaak een zeer zonderlinge opvatting van licht. Aan bldz. 113, laatste alinea zou nog toegevoegd kunnen worden: „tenzij gij een zoo uitstekend bruikbare bordpapieren spalk neemt, die omgebogen kan worden en ingeknipt".

Tenslotte vergemakkelijkt de inlassching van een inhoud met de verdeeling in hoofdstukken vóór het alphabetisch register het gebruik van het boekje, waarvan de uitvoering door den oorlogstoestand niet van beteekenis geleden heeft.

V. GRAVESTEN.

Dr. P. J. WAARDENBURG, *Erfelijkheid en verwante vragen*.
Synthese onder redactie van Prof. Dr. PH. KOHNSTAMM en Dr.
A. J. DE SOPPER, 3de dl. ; VI. 82 bldz. Haarlem, De Erven F. BOHN,
1917. Prijs afz. f 1.60.

De schrijver behandelt in dit opstel de mendelistische erfelijkheidsleer en stelt zich daarbij ten doel „een meer principieele bespreking van de draagkracht van onze (de mendelistische) gegevens". Deze omvat ongeveer de helft van het werkje. Onbillijk is m. i. de schrijver, als hij de eugenisten als ijveraars bestempelt. Bij de eugeniek, d. i. de beweging voor goede geboorten, is een zóó groot maatschappelijk belang betrokken, dat door wetenschappelijke onderzoekers, die, zooals ook schrijver, de groote waarde van het mendelisme erkennen, geen steun gegeven moet worden aan vooroordeel.

Als „verwante vragen" worden vele onderwerpen aangeroerd: het Neo-malthusianisme, psychologische opvattingen van prof. HYMANS, een rede van dr. LOTSY en ten slotte meer uitvoerig de christelijke levensbeschouwing. De schrijver doet een voorzichtige poging, om het geestesleven bij den mensch als ontoegankelijk voor het mendelisme voor te stellen. Daarvoor neemt hij een algemeen-menschelijke gesteldheid aan, die niet kan ontbreken en die dus niet met haar afwezigheid een allelomorphe paar kan vormen. Dit betoog — het behoeft bij de moeielijkheid van het vraagstuk niet te verwonderen — is weinig klaar. De gedachtengang van den schrijver gaat hier m. i. ook niet in de goede richting. Men kan het mendelisme ook voor den mensch laten gelden en toch met bijv. SPINOZA en HEGEL meenen, dat de mensch en ieder levend wezen, nog iets anders en iets meer is dan de som zijner eigenschappen.

G. P. FRETTS.